Nr 147.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 1 juni 1910.
— — — — Andra kammaren den 1 juni 1910.

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 85, med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m. dels ock väckta motioner i ämnet.

(Särskilda utskottets nr 1 utlåtande nr 1 och memorial nr 5).

Till Konungen.

Genom en den 4 mars 1910 aflåten proposition, nr 85, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagda förslag till

1) lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför;

2) lag om reglering af prästerskapets aflöning;

3) lag om emeritilöner för präster;

4) lag om kyrkofond; samt

5) grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar.

I sammanhang med nämnda proposition har Riksdagen till behandling förehaft särskilda med anledning af propositionen väckta motioner, hvarförutom Riksdagen vid propositionens behandling tagit i öfvervägande ett af enskild motionär väckt yrkande därom att propositionen med de ändringar, som tilläfventyrs kunde befinnas nödiga, måtte af Riksdagen antagas allenast under förutsättning att ett i motionen framlagdt förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster samtidigt blefve antaget.

Behofvet af en reformering af det ecklesiastika beskattnings- och aflöningssystemet på rättvisa och praktiska grunder samt i öfverensstämmelse med moderna fordringar torde numera vara så allmänt erkändt, att Riksdagen anser sig kunna, utan att i detta hänseende närmare motivera sitt omdöme, uttala sin anslutning till de hufvudgrunder, hvarpå de i ämnet nu framlagda förslagen hvila.

Detaljerna i Eders Kungl. Maj:ts förslag hafva emellertid gifvit Riksdagen anledning att framställa vissa ändringsförslag.

Innan Riksdagen går att redogöra för nyssberörda ändringsförslag, torde Riksdagen få anföra följande.

I en inom Riksdagen väckt motion hade på anförda skäl hemställts att Riksdagen måtte, vid antagandet af Eders Kungl. Maj:ts förslag till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför, vidtaga den ändring, att afskrifningen af nämnda tionde må äga rum för hvarje pastorat året näst efter det, med hvars utgång den på grund af förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löneregleringen för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla, och att statsverket till kyrkofonden inbetalar motsvarande belopp.

Statsverkets kostnad för tiondeafgifternas afskrifning och den därmed förbundna skyldigheten att ersätta förlusten af samma afgifter skulle, i händelse af bifall till berörda motion, belöpa sig till 35,081,575 kronor mer än om förfarandet med en tjuguårig afskrifningsperiod iakttoges utan några jämkningar; och ehuru genom ett bifall till motionen den eftersträfvade likställigheten i afseende å jordbeskattningen uppenbarligen skulle i hög grad främjas, och dessutom besväret med uppbörd och redovisning af de, efter indragningen, till afskrifning successivt förfallande tiondeafgifterna kunde undvikas, har Riksdagen likväl med hänsyn till statens finanser funnit sig nödsakad att vägra motionen sitt understöd. Om emellertid förhållandena framdeles skulle så utveckla sig, att ett förkor-

tande af afskrifningsperioden kan ske utan större svårighet ur finansiell synpunkt, lärer Riksdagen då vara oförhindrad att därom besluta.

Då den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta s. k. prästlöneregleringskommittén — på hvilkens förslag de nu föreliggande författningsförslagen ytterst hvila — yttrade sig i hithörande ämnen, förbisåg kommittén icke, att hvarje omreglering af de prästerliga aflönings- och beskattningsförhållandena tillika kräfde en ingående granskning och reglering af den kyrkliga indelningen och organisationen. Sammanhanget mellan dessa frågor hade för öfrigt redan betonats i Riksdagens skrifvelse af den 5 maj 1897, hvaruti hemställdes, bland annat, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vid utredandet af de grunder, som ansåges böra blifva bestämmande vid reglerandet af prästerskapets aflöning, sedan tiden för nu gällande lönekonventioner utlupit, taga särskild hänsyn därtill, huruvida icke vissa komministraturer borde och kunde indragas och andra förvandlas till pastorsbeställningar, samt huruvida en sammanslagning af smärre pastorat måtte kunna äga rum.

I sitt betänkande III har kommittén, beträffande detta ämne, uppställt den allmänna grundsats, att den kyrkliga ämbetsverksamheten borde vara så ordnad, att hvarje ämbete kunde gifva sin innehafvare tillräcklig sysselsättning och tillräcklig lön, så mycket hellre som det kyrkliga ämbetet svårligen läte med sig förena för detsamma främmande sysselsättningar och vinstgifvande arbete. Församlingsvården borde ock vara så anordnad, att gudstjänstens förrättande i öfverensstämmelse med ortens sed samt religionsundervisning, skoluppsikt, enskild själavård, kyrklig bokföring och kommunala ämbetsplikter kunde af prästerskapet nöjaktigt fullgöras. I öfverensstämmelse härmed har kommittén uppgjort ett fullständigt och detaljeradt förslag beträffande de ändringar i den kyrkliga indelningen och organisationen, som af kommittén ansetts erforderliga.

Sålunda har det synts kommittén obestridligt, att komministerstjänsterna böra såsom obehöfliga indragas i 69 pastorat, hvilka bestå af allenast *en* församling med *en* kyrka. Men äfven i fråga om sådana pastorat, som bestå af två församlingar och hvilkas sammanlagda folkmängd och areal ej äro större, än att de väl kunna skötas af en präst, har kommittén ansett sig böra föreslå indragning af komministerstjänst, såvida afståndet mellan församlingarnas kyrkor ej är större, än att en präst kan medhinna att äfven under den mörkaste årstiden i båda kyrkorna upprätthålla söndaglig gudstjänst.

I de trakter af riket, där församlingslifvet sedan lång tid tillbaka vant sig vid gudstjänstens alternering mellan två eller flera mer eller mindre närbelägna kyrkor, där således vanligen en kyrka af två hvar annan söndag eller en kyrka af tre hvar tredje söndag är utan gudstjänst, är det, efter kommitténs tanke, icke nödvändigt att behålla flera prästerliga tjänster, än som högst erfordras för gudstjänstens förrättande i denna häfdvunna ordning. Där sålunda i smärre pastorat med tre eller fyra kyrkor förefinnes komministerstjänst, hvars innehafvare icke är erforderlig för annan tjänstgöring än förrättande af en gudstjänst hvarje söndag, har sådan tjänst föreslagits till indragning, allt under förutsättning, att prästerna böra genom duplikation upprätthålla gudstjänsten i samma ordning mellan kyrkorna som hittills varit stadgad. Under sådan förutsättning har föreslagits indragning af tillhopa 158 komministerstjänster.

Med tillämpning af anförda principer har kommittén alltså föreslagit indragning af sammanlagdt 227 komministraturer, hvilka kommittén betecknar såsom för gudstjänst och församlingsvård mer eller mindre öfverflödiga och i vissa fall rent af såsom skadliga utväxter på den kyrkliga organisationen.

De oegentligheter, som vidlåda den kyrkliga organisationen, ansåg kommittén dock icke kunna undanröjas allenast genom indragning af öfverflödiga komministerstjänster, enär isynnerhet i södra och mellersta Sveriges landsbygd förefinnes ett mycket stort antal pastorat af så ringa omfattning, att de svårligen kunna bereda ens sina kyrkoherdar tillräcklig sysselsättning.

I anseende till det motstånd, som från församlingarnas sida kan väntas beträffande pastorats sammanslagning, förklarade sig kommittén hafva förfarit med synnerlig varsamhet särskildt beträffande sådana förändringar och nybildningar, som förutsätta indragning af kyrkoherdetjänsten och sammanförande af hittills självständiga pastorat. Af de pastorat, som kommittén föreslagit till förening med andra pastorat, har flertalet endast 1,000 invånare eller därunder.

Ur synpunkten af kyrkans samfällda intresse yttrade kommittén härom bland annat följande:

»Det är naturligtvis synnerligen svårt att angifva några bestämda mått å den folkmängd och den areal, som böra beräknas för hvarje prästerlig tjänst, enär härutinnan så mycket beror å skiftande ortsförhållanden. Men liksom man torde kunna säga att, där arealen icke är större än en kvadratmil, den prästerlige tjänstemannen i regel knappt har tillräcklig sysselsätt-

ning med mindre folkmängd än omkring 2,000 invånare, så kan det å andra sidan sägas, att där i en landsförsamling folkmängden öfverstiger 3,000 invånare, begynner behof inträda af den prästerliga tjänstebördans fördelning vare sig genom anställande af biträdande prästman eller genom pastoratsdelning. Om denna sats är riktig, så inses det lätt, att den nuvarande kyrkliga indelningen i vårt land i detta hänseende kräfver ganska betydande förändringar, och att det i landet norr om Dalälfven gifves godt utrymme för de tillgängliga prästerliga krafter, som i landets mellersta och södra delar ofta finna alltför otillräckliga verksamhetsområden.»

Ehuru frågorna om den kyrkliga indelningen och organisationen, såsom ankommande på Eders Kungl. Maj:ts beslutanderätt, uti de vid Riksdagarna 1908 och 1909 framlagda förslagen till ordnande af prästerskapets aflöningsförhållanden endast medelbart berördes, fingo dock de särskilda utskott, dit dessa förslag för förberedande behandling hänvisades, tillfälle att i vissa hänseenden uttala sig i ämnet. Sålunda ansåg sig särskilda utskottet vid 1908 års Riksdag böra framhålla vikten af att, i sammanhang med uppgörande af de blifvande löneregleringarna, allvarlig uppmärksamhet ägnades åt de organisatoriska spörsmålen, i syfte att en rättvisare och jämnare fördelning af kyrkans såväl andliga krafter som materiella tillgångar måtte åstadkommas, samt att tjänster, hvilka icke kunde antagas vara till gagn för det kyrkliga lifvet, indroges. Och särskilda utskottet vid 1909 års Riksdag yttrade: »Med prästlöneregleringskommittén instämmer utskottet till fullo däri, att betydande förändringar kräfvas i det sätt, hvarpå det prästerliga arbetet i vårt land är fördeladt, samt att den nuvarande anordningen härutinnan innebär en misshushållning med de för kyrkan i dess helhet tillgängliga aflöningsmedlen. Äfven finner utskottet de af kommittén uppställda grundsatserna för reglering af den kyrkliga indelningen och organisationen vara i det hela beaktansvärda. I hvilken mån kommittén lyckats att i sina specialförslag med konsekvens och utan alltför stort hänsynstagande till bestående ordning omsätta dessa grundsatser, har dock utskottet ej haft tillfälle att göra till föremål för någon ingående undersökning. Men det vill synas som om icke ens ett genomförande af dessa kommitténs förslag skulle hafva till följd indragning af alla sådana befattningar, som kunna anses »för gudstjänst och församlingsvård mer eller mindre öfverflödiga». Emellertid finner utskottet det vara af högsta vikt, att, i sammanhang med uppgörande af de blifvande löneregleringarna, allvarlig uppmärksamhet ägnas åt de organisatoriska spörsmålen, i syfte att en rättvisare och jämnare fördelning af kyrkans såväl

andliga krafter som materiella tillgångar må åstadkommas, samt att tjänster, hvilka icke kunna antagas vara oundgängligen nödiga för församlingsvården, indragas.»

Jämväl de för granskning af de af Eders Kungl. Maj:t nu uppgjorda förslagen senast tillkallade sakkunniga hafva i den af dem undertecknade promemorian yttrat sig i enahanda riktning.

I nu berörda fråga har departementschefen anfört följande (sid. 48 i det vid propositionen fogade utdrag af statsrådsprotokollet):

»Riktigheten af dessa uttalanden synes mig obestridlig. Väl lärer en viss och icke ringa hänsyn böra tagas till bestående, kanske månghundraåriga förhållanden och församlingarnas lättförstådda önskningar att bibehållas vid det, som af ålder varit, men detta hänsynstagande får gifvetvis icke drifvas för långt. Den kyrkliga organisationens förmåga att med användning af befintliga tillgångar verka i afsedd riktning är naturligtvis ett kyrkligt intresse af så dominerande beskaffenhet, att detsamma icke genom obehörig eftergifvenhet i enskilda stycken får äfventyras. Jag anser därför, att med fasthållande af denna synpunkt en effektiv och grundlig omreglering af den kyrkliga indelningen och organisationen bör äga rum i samband med fastställandet af de nya löneregleringarna för prästerskapet, och det är under en sådan förutsättning de nu utarbetade förslagen till ordnande af de prästerliga aflönings- och beskattningsförhållandena blifvit uppgjorda.»

Nödvändigheten af en genomgripande omreglering af den kyrkliga indelningen och organisationen i samband med ordnandet af prästerskapets aflöningsförhållanden enligt de nya grunderna har från alla håll så kraftigt betonats, ej minst från departementschefens sida, att Riksdagen icke funnit något att tillägga till de i det föregående återgifna uttalandena i ämnet, hvilkas innebörd Riksdagen tillfullo gillar och velat ytterligare understryka.

Härefter torde Riksdagen få öfvergå till en redogörelse beträffande de ändringsförslag, hvartill Riksdagen, på sätt ofvan anförts, funnit anledning.

Förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning.

1 §, 11 § 3 mom. samt 14 § 1 och 4 mom.

Onekligen är frågan om skjutsens ordnande på ett tillfredsställande sätt af den allra största vikt icke blott för den prästerlige tjänstinne-

hafvaren utan äfven för den församling han är satt att tjäna. Men frågan är ock med hänsyn till båda parterna af ganska ömtålig natur och följaktligen svårlöst. Det måste nämligen å ena sidan tillses, att prästens löneförmåner ej tillmätas efter sådana grunder, att han med fog kan känna sig frestad att undandraga sig en del tjänsteresor, och å den andra undvikas att flytta öfver bördan af skjutsarna från prästen till församlingarna.

Genom de bestämmelser, som föreslagits i afseende å sättet för beräknandet af prästerskapets löner, har prästens behof af bidrag till bestridande af kostnaden för skjuts i tjänsteärenden så till vida beaktats, att han i det fyllnadsbelopp, som beräknas efter pastoratets areal (3 §), kan anses erhålla någon godtgörelse för en af större areal föranledd ökning i resekostnad. Likaledes kan, i de fall att skjutsarna för en tjänstinnehafvare i mera afsevärd grad öfverstiga det normala, hänsyn härtill tagas vid bestämmandet af den förhöjning i lönen, som på grund af särskilda förhållanden kan äga rum enligt 4 §. Utom det att nämnda bestämmelser endast afse att allenast till någon del bereda den särskilda tjänstinnehafvaren någon godtgörelse för ifrågavarande onus, så är det ett stort antal präster, som på dessa grunder icke undfå någon som helst skjutsersättning. Lika med Eders Kungl. Maj:t finner därför Riksdagen utväg böra beredas prästerskapet att utöfver hvad nu sagts komma i åtnjutande af dylik ersättning.

Denna angelägenhet har Riksdagen ansett kunna på det för såväl prästen som församlingen fördelaktigaste sätt ordnas sålunda, att ersättning för skjuts för resor i tjänsteärenden skall, i den mån sådant pröfvas erforderligt, till vederbörande tjänstinnehafvare utgå ur kyrkofonden, och lärer ersättningens belopp böra, i enlighet med de i orten gällande förhållandena, bestämmas af Eders Kungl. Maj:t vid löneregleringens fastställande. En begränsning till ett visst maximum af denna ersättning synes Riksdagen nödig; och har Riksdagen ansett detta maximum lämpligen kunna sättas till 250 kronor.

Vid öfvervägandet af denna fråga har Riksdagen gifvetvis haft att taga i betraktande det ökade kraf, som genom den sålunda ifrågasatta anordningen ställes på kyrkofonden. Riksdagen har funnit, att fonden i och för fullgörandet af de förpliktelser, som i händelse af denna anordnings genomförande läggas på fonden, icke torde komma att i någon särskildt betydande mån ansträngas utöfver hvad som blefve förhållandet, om den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna vägen anlitades. Ty i regeln skulle det äfven i detta senare fall blifva kyrkofonden, som ytterst svarade för skjut-

sen. Något tvifvel torde icke förefinnas om kyrkofondens förmåga att bära de säkerligen jämförelsevis obetydliga belopp, som erfordras för genomförande af den af Riksdagen föreslagna anordningen.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda anförts har Riksdagen dels i 1 § utbytt bestämmelsen om kyrkoherdes och komministers rätt till fri skjuts mot en föreskrift att vederbörande tjänstinnehafvare skall erhålla ersättning för skjuts i tjänsteärenden enligt hvad i 11 § sägs, dels omredigerat sistnämnda paragrafs tredje moment och 14 § 1 mom., dels ock uteslutit 14 § 4 mom.

I detta sammanhang har Riksdagen velat framhålla lämpligheten däraf att, till underlättande af den nödiga ämbetsskjutsens anskaffande, i de särskilda föreskrifter Eders Kungl. Maj:t kommer att utfärda rörande löneboställenas utarrenderande varder inrymd en bestämmelse af hufvudsakligt innehåll att man vid arrendeaftalets uppgörande skall söka ernå öfverenskommelse därom att arrendatorn skall tillhandahålla vederbörande tjänstinnehafvare skjuts i tjänsteärenden i nödig utsträckning och till viss måttlig taxa.

3 och 4 §§.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skall det i prästlönerna ingående fyllnadsbeloppet beräknas bland annat efter den kyrkoherden och komministern åliggande skyldighet att duplicera med 600 kronor för duplikation hvarje predikodag, med 300 kronor för duplikation hvarannan predikodag och med 200 kronor i öfriga fall.

Riksdagen har ansett det föga tilltalande att, på sätt som sålunda skett, prästens skyldighet i ifrågavarande hänseende skall upptaxeras till och likasom betalas med visst penningbelopp efter en på förhand gifven och för alla lika grund. Riksdagen, som medgifver att nämnda skyldighet ofta och särskildt i pastorat, där afståndet mellan kyrkorna är mera betydande, medför en stundom afsevärd besvärlighet vid tjänstens skötande, men anser att den åter i andra fall icke alls eller endast i ringa mån verkar betungande, har det däremot förefallit lämpligare att dupliceringsskyldigheten likställes med sådana i 4 § omförmälda omständigheter, på grund af hvilka förhöjning i lönen må kunna äga rum, där Eders Kungl. Maj:t så pröfvar skäligt.

I enlighet med denna uppfattning har Riksdagen ur 3 § uteslutit bestämmelsen om fyllnadsbelopps beräknande efter prästen åliggande skyldighet att duplicera och i stället i 4 § intagit ett tillägg i nyss angifna syfte. Därvid har Riksdagen, som ansett att vid lönens förhöjning bör tagas hänsyn allenast till sådan skyldighet, då duplikation äger rum hvarje eller hvarannan

predikodag, upptagit bestämmelse därom att denna ersättning ej må utgå med högre belopp än 600 kronor för det förra och 300 kronor för det senare fallet.

Beträffande duplikationsskyldighetens ordnande har Riksdagen velat hänvisa till prästlöneregleringskommitténs här ofvan sid. 4 återgifna yttrande, däri Riksdagen för sin del instämmer.

Då ersättning för skyldighet att duplicera kan uppgå till 600 kronor, har Riksdagen med anledning af det i 4 § nu gjorda tillägget funnit nödigt, att det belopp af 500 kronor, hvartill enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag löneförhöjningen för komministersbeställning skall kunna högst bestämmas, ökas till 750 kronor, för att den på grund af duplikationsskyldigheten påkallade löneförhöjningen skall kunna anvisas till fulla beloppet och dessutom utrymme finnas för beviljande af den löneförbättring, hvartill annan i sistnämnda paragraf omförmäld särskild omständighet må kunna föranleda.

5 §.

I första stycket af denna paragraf stadgas att lön ej må, utom i de fall, som i 8 och 9 §§ omförmälas, fastställas till lägre belopp än 4,000 kronor för kyrkoherde och 2,500 kronor för komminister.

Då 4 paragrafens andra stycke omtalar ytterligare ett fall, då en minskning af lönen kan äga rum, har Riksdagen ansett en hänvisning jämväl till detta stycke böra här intagas.

Med anledning vidare af den ändrade lydelse Riksdagen gifvit åt 7 §, och hvilken ändring kan hafva till följd att sådan tjänstinnehafvare, som där afses, kommer att få sin lön — den i nämnda 7 § åsyftade donationen oberäknad — fastställd till lägre belopp än som enligt de allmänna bestämmelserna skulle tillfalla honom, har det synts nödigt att i förevarande 5 § göra en erinran jämväl om detta fall.

Slutligen har Riksdagen ansett maximibeloppen för prästlönerna böra sättas till lägre belopp än Eders Kungl. Maj:t föreslagit och fördenskull vidtagit den ändring i paragrafen att högsta lönebeloppet bestämts för domprost till 10,000 kronor, för kyrkoherde, utom i fall som i paragrafens andra stycke nämnts, till 8,000 kronor samt för komminister till 5,000 kronor.

6 §.

Riksdagen har ansett nödigt att förorda ett tillägg till paragrafen i syfte att i viss mån begränsa dess tillämplighet. Riksdagen har näm-

ligen funnit, att de i 4 § 2 stycket samt 8 och 9 §§ meddelade bestämmelserna om en minskning i lönen, hvilka man ansett påkallade i fråga om vissa tjänstinnehafvare, skulle kunna till sina verkningar undanröjas genom utdelande af ålderstillägg. Paragrafens nuvarande lydelse medger nämligen att en kyrkoherde, hvars lön på grund af det med tjänsten förenade ringa arbetet fastställts till 3,500 kronor, genom ett ålderstillägg å 1,000 kronor gynnas med samma lön, som med tillagdt ålderstillägg af endast 500 kronor kan nås af en kyrkoherde, hvilkens lön på grund af det större arbetet ansetts böra utgöra 4,000 kronor. För att äfven mellan dem, som komma i åtnjutande af ålderstillägg, uppehålla den skillnad i löneförmåner, som med hänsyn till de i nyssnämnda lagrum angifna förhållanden ansetts böra föreskrifvas, har Riksdagen för sin del antagit det tillägg till 6 §, att ålderstillägget icke i något fall må öfverstiga 500 kronor.

7 §.

I det fall att enskild person gjort donation i uttryckligt syfte att bereda innehafvare af viss prästerlig tjänst särskild förmån utöfver lönen har Riksdagen ansett hänsyn till befintligheten af sådan donation böra tagas, icke blott, såsom lagförslaget stadgar, vid bestämmande af lönetillägg enligt 4 § utan äfven vid bestämmande af lönens belopp enligt 3 §; och har Riksdagen fördenskull vidtagit häraf påkallad ändring i paragrafens innehåll.

14 §.

Vid behandlingen af förevarande paragraf har Riksdagen haft anledning att ingå på den af prästlöneregleringskommittén på sin tid föreslagna anordningen med s. k. ständig adjunkt, i hvilken fråga kommittén närmare yttrat sig i sitt betänkande rörande den kyrkliga indelningen och organisationen sid. XXXIX o. f., hvartill torde få hänvisas.

Emot den sålunda ifrågasatta anordningen kunna visserligen framställas icke oviktiga invändningar — särskildt saknas icke fog för den ofta hörda erinringen att befattningshafvare, som finnes erforderlig för fullgörande af arbete af konstant natur, bör hafva ordinarie anställning — men å andra sidan kunna onekligen förhållandena inom ett pastorat vara sådana, att det faller sig ur alla synpunkter fördelaktigare att för fullgörande af viss prästerlig tjänst hafva en extraordinarie befattningshafvare. Detta gäller särskildt större pastorat med mera sammanträngd befolkning, helst om där redan finnas två eller flera på samma ort boende ordinarie präster. Förhållandet är ock, att i flertalet af hufvudstadens

församlingar vid sidan af kyrkoherde och komminister eller komministrar finnas anställda en eller flera pastoratsadjunkter.

I motsats mot prästlöneregleringskommittén, som uttalat sig för att en dylik ständig adjunkt skulle af kyrkoherden förses med bostad och underhåll, för hvilket ändamål kyrkoherdens lön då borde lämpligen afpassas, anser Riksdagen sådan adjunkt, hvarom här är fråga, böra af pastoratet erhålla sin aflöning, däri bör inbegripas ersättning för vivre och bostad. Gifvetvis bör någon skyldighet för pastoratet att bygga åt adjunkten icke ifrågakomma. Skjuts bör tillhandahållas äfven sådan adjunkt af den ordinarie tjänstinnehafvaren.

Riksdagen, som alltså förutsätter att Eders Kungl. Maj:t, vid meddelande af beslut, jämlikt 23 § i denna lag, i fråga om den kyrkliga indelningen och organisationen, skall kunna, om ock med den varsamhet, som saken uppenbarligen kräfver, komma att förordna om anställande under löneregleringsperioden af ständigt ämbetsbiträde åt ordinarie tjänstinnehafvare, har på grund af det anförda till förevarande 14 § föreslagit ett tillägg af innehåll, att om Eders Kungl. Maj:t, vid fastställandet af löneregleringen, finner att bibehållande eller inrättande af komministerstjänst inom pastoratet icke erfordras, men att arbetet därstädes dock kräfver att ordinarie tjänstinnehafvare erhåller stadigvarande biträde af adjunkt, skall ersättning för bostad och vivre äfvensom arfvode åt sådan adjunkt af pastoratet med de i 11 § 1 mom. omförmälda aflöningsmedel gäldas i enahanda ordning som om lön till kyrkoherde och komminister är stadgadt.

Denna bestämmelse har intagits i paragrafen såsom ett särskildt moment 3, i sammanhang hvarmed momentet 3 i Eders Kungl. Maj:ts förslag erhållit nummer 4. Efter bortfallandet af fjärde momentet i Eders Kungl. Maj:ts förslag kan nummerbeteckningen för samma förslags femte moment bibehållas i Riksdagens förslag.

19 §.

Såsom en följd af det af Riksdagen föreslagna nya tredje momentet till 14 §, hvari stadgas skyldighet för pastoratet att aflöna sådant stadigvarande ämbetsbiträde, som där säges, bör i ingressen till förevarande 19 § ersättning och arfvode åt dylik adjunkt upptagas bland de utgifter, hvartill de i paragrafen omförmälda tillgångarna må användas, och har Riksdagen fördenskull vidtagit den ändring i ingressens lydelse, som häraf föranledes.

21 §.

Riksdagen har ansett ett bibehållande af den i Eders Kungl. Maj:ts förslag för begränsningen af pastoratets skyldighet att bidraga till sitt prästerskaps aflönande ifrågasatta särskilda beräkningsgrunden af 10 öre för hvarje person vara ur flera synpunkter olämpligt. För denna uppfattning må bland annat framhållas dels att tillämpningen af en sådan beräkningsgrund vid sidan af beräkningen efter inkomst skulle motverka skatteutjämningen de särskilda pastoraten emellan, då i olika pastorat med ungefär samma skattekraft men med olika stor folkmängd det ena pastoratet kunde komma att betungas med afsevärdt större utskylder för prästerskapets aflöning än det andra, och dels att betydande praktiska olägenheter skulle följa af ett dubbelt beräkningssätt för utdebiteringen af det till aflöningarnas bestridande erforderliga beloppet församlingsafgifter.

Borttagandet af ifrågavarande särskilda beräkningsgrund skulle väl enligt den i statsrådsprotokollet intagna, på nuvarande förhållanden grundade finansplanen medföra en ej ringa brist för kyrkofonden; men med hänsyn dels därtill att förväntningarna på en framtida ökad skattekraft hos församlingarna vinna stöd af statistikens siffror angående bevillningsbeloppens hittills nästan oafbrutet fortgående stegring och dels till möjligheten af en ökning i kyrkofondens inkomster, särskildt genom förhöjd afkastning af de ecklesiastika boställsskogarna, och med tanken fästad på att åtskilliga år komma att förflyta, innan de nu föreslagna bestämmelserna i mera afsevärd utsträckning träda i verket — det är först efter 1917 som de nu gällande lönereglerings resolutionerna till större antal börja att förfalla — hyser Riksdagen den öfvertygelsen att, då tiden är inne för den nya organisationens genomförande, det skall visa sig, att såväl de för församlingarna disponibla aflöningsmedlen som ock kyrkofondens inkomster äro icke oväsentligt större än hvad nu beräknats.

På grund af det sålunda anförda anser sig Riksdagen hafva grundad anledning att föreslå det bestämmelsen om ifrågavarande särskilda beräkningsgrund skall ur paragrafen uteslutas, i följd hvaraf alltså församlingarnas bidragsskyldighet till sitt prästerskaps aflöning kommer att begränsas till 6 öre för hvarje tiotal kronor af inkomstbeloppet.

22 §.

Med anledning af Riksdagens vid 14 § fattade beslut rörande anordningen med ständig adjunkt har i förevarande paragraf införts ett häraf påkalladt tillägg.

Förslag till lag om emeritilöner för präster.

2 §.

Riksdagen har ansett, att maximum för emeritilön utan olägenhet kan nedsättas till 4,500 kronor, hvarigenom afsetts att i någon mån vinna det ur församlingsvårdens synpunkt betydelsefulla ändamålet att öka antalet emeritilöner. I enlighet härmed har paragrafen omredigerats.

Förslag till lag om kyrkofond.

1 §.

Den i Eders Kungl. Maj:ts förslag intagna bestämmelsen därom att de aflöningsmedel, om hvilka i lagförslaget förmäles, skola utgöra en svenska kyrkans tillhörighet, kan lätteligen förstås såsom innebärande från lagstiftarens sida ett uttalande om hvar äganderätten till fondens medel ligger, och bestämmelsen har också sålunda förståtts. Det har synts Riksdagen böra undvikas att i lagförslaget bibehålla en bestämmelse, som kan gifva anledning till en sådan tolkning som nyss sagts. Riksdagen har därför, med bifall därutinnan till en inom Riksdagen väckt motion, ansett de citerade orden »skola utgöra en svenska kyrkans tillhörighet» böra ur paragrafen utgå.

Däremot har det synts förefinnas anledning att i lagen mera uttryckligt än som blir fallet, sedan de nu ifrågavarande orden borttagits, framhålla det syfte, kyrkofonden är afsedd att tjäna, på grund hvaraf Riksdagen tillagt en bestämmelse af innehåll att fonden skall användas för kyrkliga ändamål. Det är gifvetvis en självklar sak att dessa medel, af hvilken natur de än må vara och hos hvilken än äganderätten till dem må ligga, ej må användas för annat ändamål än det, hvartill de ursprungligen afsetts, det vill säga kyrkliga ändamål, men det har dock ansetts icke vara ur vägen att hafva detta med klara ord utsagdt redan i lagens första paragraf.

I bestämmelsen därom att kyrkofonden skall förvaltas af statskontoret utan sammanblandning med statsmedel har sistnämnda ord ansetts rätteligen böra utbytas mot orden »andra medel».

Paragrafen har blifvit omredigerad i öfverensstämmelse med det sålunda anförda.

3 § 4 mom.

Med hänsyn till den nu föreslagna anordningen, att alla skogsförsäljningsmedel skola ingå till kyrkofonden samt att ur denna fond skall till vederbörande pastorat, i den mån det erfordras till gäldande af prästerskapets löner, utbetalas högst det af Eders Kungl. Maj:t beträffande hvarje boställes skog fastställda belopp, som för viss tidsperiod beräknats motsvara skogens behållna årliga afkastning, lära de i detta mom. förekommande orden »efter afdrag af kostnaderna för försäljning» böra utgå.

6 och 7 §§.

Af innehållet i dessa paragrafer synes vara afsedt att utskylder och besvär, som belöpa å ecklesiastika boställsskogar, skola gäldas af vederbörande arrendator, hvilken dock kan af fonden undfå skäligt bidrag för ändamålet, i den händelse någon del af skogens afkastning skall ingå till fonden. Det har emellertid synts Riksdagen angeläget att, till förekommande af osäkerhet härutinnan, vid affattandet af de särskilda föreskrifter, som med anledning af de nya lagarna komma att af Eders Kungl. Maj:t utfärdas, denna fråga uppmärksammas. Möjligen erfordras äfven någon ändring i bevillningsförordningen.

8 §.

Riksdagen har ansett anledning saknas för bibehållande af bestämmelsen därom att präster, som genom ny lönereglering komma att få lönen bestämd till afsevärdt lägre belopp än för närvarande utgår, skulle i vissa fall kunna från kyrkofonden utfå personlig löneförbättring, och har förty uteslutit första momentet af förevarande paragraf.

Förslag till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar.

Af samma skäl, som åberopats för en af Riksdagen vidtagen redaktionsändring i 3 § 4 mom. i lag om kyrkofond, har Riksdagen i tredje momentet andra stycket i förevarande förslag uteslutit de ord, som afse kostnaden för försäljning af boställes skogsafkastning.

Såsom en gemensam anmärkning vid samtliga här ofvan behandlade lagförslag har Riksdagen velat tillkännagifva, att uttrycket »Kungl. Maj:t» öfverallt där det förekommit i Eders Kungl. Maj:ts förslag utbytts mot »Konungen». Denna förändring har Riksdagen ansett sig böra företaga i ändamål att bringa dessa lagars uttryckssätt i öfverensstämmelse med det som tillämpats i förslaget till ecklesiastik boställsordning, hvarest Eders Kungl. Maj:t vidtagit en motsvarande förändring, sedan lagrådet yttrat sig öfver förslaget.

Riksdagen, som med hänsyn till det inbördes sammanhang, frågorna om reglering af prästerskapets aflöning och om tillsättning af prästerliga tjänster äga, ansett dessa båda frågors lösning böra göras beroende af hvarandra samt fördenskull för sitt antagande af förslagen till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför, till lag om reglering af prästerskapets aflöning och till lag om kyrkofond såsom förutsättning uppställt, att Riksdagen för sin del jämväl antoge det förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster, hvarom förmäles i särskild denna dag af Riksdagen aflåten skrifvelse, får alltså, under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, och med förklaring att Eders Kungl. Maj:ts förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning, till lag om emeritilöner för präster, till lag om kyrkofond samt till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar icke kunnat oförändrade bifallas, för Eders Kungl. Maj:t anmäla att Riksdagen för sin del under nämnda förutsättning antagit här nedan införda förslag till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför, till lag om reglering af prästerskapets aflöning, till lag om emeritilöner för präster, till lag om kyrkofond samt till grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar.

LAG

om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför.

1 §.

Prästerskapet enligt förut gifna författningar tillkommande tionde, vare sig tertial-, smör-, fisk- eller kvicktionde, äfvensom alla andra afgifter af fast egendom skola, på sätt denna lag stadgar, indragas till statsverket mot godtgörelse i penningar under titel »Ersättning för prästerskapets tionde».

2 §.

Indragningen skall för hvarje pastorat äga rum från och med ecklesiastikåret näst efter det, med hvars utgång den på grund af förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löneregler för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla.

Går tiden för dylik löneregleringens giltighet till ända efter den 30 april 1923, äger Konungen, på framställning af pastoratet och dess ordinarie prästerskap, medgifva, att löneregleringen må tidigare än i sådant afseende är stadgadt, likväl ej före den 30 april 1924, upphöra att gälla, i hvilken händelse indragningen skall försiggå från och med ecklesiastikåret näst efter det, då löneregleringen skall enligt Konungens beslut anses hafva förfallit. Är kyrkoherdebeställningen ledig eller äro, där flera ordinarie prästerliga tjänster finnas i pastoratet, samtliga dessa på en gång lediga, må Konungen, på ansökan af pastoratet ensamt, sålunda förkorta den tid, hvarunder löneregleringen eljest skolat vara gällande.

3 §.

För hvarje församling skall uträknas, dels huru mycket för ecklesiastikåret näst före det, efter hvars utgång indragningen skall äga rum, bort i persedlar och penningar enligt gällande löneregler utgöras af hvarje

fastighet i församlingen, dels ock hvilka belopp i penningar persedlarna motsvara efter medeltalen af medelmarkegångsprisen under de femtio åren 1864—1913, därvid iakttages, att, med undvikande af brutna öretal, det, som öfverstiger ett halft öre, uppföres till ett öre och det, som är under eller till och med ett halft öre, uteslutes.

Kammarkollegium har att, efter sålunda gjord uträkning, fastställa den summa i penningar, till hvilken samtliga i 1 § omförmälda afgifter skola för hvarje församling vid indragningen beräknas.

4 §.

Ersättning för de till statsverket indragna afgifter skall för hvarje församling från och med det ecklesiastikår, indragningen där äger rum, för all framtid utgå med den af kammarkollegium jämlikt 3 § fastställda summa, och skall denna summa för hvarje ecklesiastikår vid dess början inlevereras från statsverket till kyrkofonden.

5 §.

De till statsverket indragna afgifter skola under loppet af tjugu ecklesiastikår, räknade för hvarje pastorat från och med det år, då indragningen där vidtager, afskrifvas i sådan ordning, att af den summa, kammarkollegium enligt 3 § fastställt, inom vederbörande församling till statsverket årligen erläggas under de första tio åren sextio procent, under därpå följande fem år fyrtio procent och under de sista fem åren tjugu procent, hvarefter från och med det tjuguförsta året återstoden eftergifves.

Hvad af den för en församling fastställda afgiftssumma enligt sålunda stadgade grunder icke den 30 april 1944 förfallit till betalning skall omedelbart afskrifvas.

6 §.

I den mån de till statsverket indragna afgifter icke afskrifvits, skola de af kronans uppbördsförvaltning debiteras, uppbäras och redovisas i samband med kronouppbörden.

Vid debiteringen iakttages, att hvad i den på grund af förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 meddelade löneregleringsresolution angående afgifterna stadgas skall lända till efterrättelse, dock att i lön ingående persedlar skola lösas med penningar efter de i 3 § af denna lag angifna medelvärden.

Öfverstiger vid uppbörden influtet belopp hvad jämlikt 5 § bör till statsverket gäldas, skall öfverskottet ofördröjligen tillställas församlingens kyrkoråd; och må de afgiftsskyldiga själfva om användningen af sådant öfverskott besluta.

7 §.

De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning af bestämmelserna i denna lag kunna finnas erforderliga, meddelas af Konungen.

LAG

om reglering af prästerskapets aflöning.

Med upphäfvande af hvad i förut gifna författningar finnes stridande mot här nedan meddelade föreskrifter förordnas som följer:

1 §.

De präster, som i denna lag afses, äro dels kyrkoherdar, komministrar och adjunkter i alla territoriella församlingar, med undantag af Karlsborgs församling, dels ock kontraktsprostarne i riket.

Hvarje tjänstgörande kyrkoherde och komminister skall erhålla, jämte fri bostad och ersättning för skjuts i tjänsteärenden enligt hvad i 11 § sägs, lön i penningar så beräknad, att honom därigenom beredes en efter tjänstegrad och ämbetsåligganden äfvensom lefnadskostnaderna i orten eller andra särskilda förhållanden lämpad anständig bärgning, utan att särskild ersättning för honom på grund af tjänsten åliggande förrättningar må äga rum.

2 §.

Efter det nödig utredning skett angående behofvet af sådan ändring i den kyrkliga indelningen och organisationen, hvarom i 23 § sägs, fastställer Konungen, i enlighet med de i denna lag stadgade grunder, särskildt beträffande hvarje pastorat, aflöning för kyrkoherden samt för komminister, där sådan skall vara anställd.

Sålunda fastställd löneregleringen skall tillämpas under tjugu ecklesiastikår, räknade från det, då förut fastställd löneregleringen upphör att gälla.

Är tillämpning af meddeladt beslut om indragning eller inrättande af prästerlig tjänst beroende af tjänstinnehafvares afgång, skall, där så erfordras, särskild lönereglering fastställas för den tid tjänstinnehafvaren vid sin beställning kvarstår.

3 §.

Lön för kyrkoherde och komminister delas i grundbelopp och fyllnadsbelopp.

Grundbelopp skall utgöra:

för *kyrkoherde* 4,000 kronor och för *komminister* 2,500 kronor.

Fyllnadsbelopp beräknas:

för *kyrkoherde*

efter pastoratets *folkmängd* med 30 kronor för hvarje fullt 100-tal personer öfver 1,000 till och med 3,000 och med 40 kronor för hvarje öfverskjutande fullt 100-tal personer, dock att härvid folkmängd i församling, där komminister på eget ansvar under pastors tillsyn sköter kyrkbokföringen, icke medräknas; samt

efter pastoratets *areal* i land med 50 kronor för hvarje fullt 100-tal kvadratkilometer till och med 1,000 och med 100 kronor för hvarje öfverskjutande fullt 500-tal kvadratkilometer, dock ej för mer än tillhopa 10,000 kvadratkilometer;

för *komminister*

efter *folkmängd* i den eller de församlingar, för hvilka komministern är anställd, med 15 kronor för hvarje fullt 100-tal personer öfver 1,000; samt

efter pastoratets *areal* i land — med iakttagande att, där flera komministrar finnas, beloppet beräknas för dem alla tillsammans till lika fördelning mellan dem — med 50 kronor för hvarje fullt 100-tal kvadratkilometer till och med 1,000 och med 100 kronor för hvarje öfverskjutande fullt 500-tal kvadratkilometer, dock ej för mer än tillhopa 10,000 kvadratkilometer.

Vid lönebeloppens fastställande skola senast tillgängliga officiella uppgifter angående folkmängd och areal följas.

4 §.

Skulle med hänsyn till särskilda förhållanden — såsom synnerligen höga lefnadskostnader i orten eller prästerskapet åliggande skyldighet att duplicera eller med tjänstens skötande förenad synnerlig besvärlighet eller

för prästerskapet eljest ökade utgifter — lönebelopp, som blifvit med tillämpning af förut omförmälda grunder beräknadt, finnas allt för ringa, må vid löneregleringens fastställande, där Konungen så pröfvar skäligt, sådant lönebelopp förhöjas för kyrkoherdebeställning med högst 1,000 kronor och för komministersbeställning med högst 750 kronor; dock att ersättning för skyldighet att duplicera ej må utgå med högre belopp än 600 kronor för duplikation hvarje predikodag och 300 kronor för duplikation hvarannan predikodag.

Därest åter på grund af särskilda omständigheter det efter nämnda grunder beräknade lönebeloppet skulle finnas i förhållande till det med tjänsten förenade arbete allt för högt, må detsamma vid löneregleringens fastställande minskas, dock ej med mer än 500 kronor för kyrkoherdebeställning och 250 kronor för komministersbeställning.

5 §.

Lön må ej, utom i de fall, som i 4 § andra stycket samt 7, 8 och 9 §§ omförmälas, fastställas till lägre belopp än 4,000 kronor för kyrkoherde och 2,500 kronor för komminister.

För domprost vare lägsta lön 8,000 kronor. För domprost i Uppsala, Lund och Göteborg äfvensom för kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm skall lönen utgöra 10,000 kronor.

Högsta lönebelopp vare för domprost 10,000 kronor, för kyrkoherde, utom i fall, som i andra stycket här ofvan nämnts, 8,000 kronor samt för komminister 5,000 kronor.

6 §.

Präst, som under minst tio år innehaft och med godt vitsord bestridt ordinarie befattning inom sin grad, äge att, där lönen, utom i de fall, som i 8 och 9 §§ omförmälas, blifvit enligt denna lag fastställd till lägre belopp än 4,500 kronor för kyrkoherde och 3,000 kronor för komminister, ur kyrkofonden, jämlikt därom af Konungen meddelade föreskrifter, utfå ålderstillägg, så afpassadt, att lönen jämte ålderstillägget uppgår till nämnda belopp, dock med iakttagande, att ålderstillägget icke i något fall må öfverstiga 500 kronor.

7 §.

Hvad genom donation af enskild tillförsäkrats innehafvare af viss prästerlig tjänst i syfte att bereda denne särskild förmån utöfver lönen skall

oafkortadt komma samme tjänstinnehafvare till godo; dock må vid lönens bestämmande, i den mån skäligt pröfvas, hänsyn tagas till befintligheten af sådan donation.

8 §.

Vid fastställandet af särskild lönereglering, enligt 2 § tredje stycket, må, där så skäligt pröfvas, det i lönen ingående grundbelopp minskas för kyrkoherde med 500 kronor och för komminister med 250 kronor.

9 §.

Finner Konungen prästerlig tjänst, om hvars bibehållande eller inrättande framställning blifvit gjord, icke vara för själavårdens behöriga handhafvande nödig, må Konungen likväl medgifva, att sådan tjänst bibehålles eller inrättas, därest församling med minst tre fjärdedelar af dess hela rösttal efter röstvärdet beslutat utgöra, hvad utöfver de i 19 § 2, 3 och 4 mom. omförmälda tillgångar erfordras till bestridande af den lön, Konungen enligt denna lag bestämmer.

I fall, hvarom nu är sagdt, må, där så skäligt pröfvas, det i lönen för kyrkoherde ingående grundbelopp minskas med 500 kronor.

10 §.

Beslutar församling med den röstöfvervikt, som i 9 § för där angifvet fall stadgas, att höja lön, som Konungen enligt denna lag för viss tjänst bestämt, skall det beslutet, för att vinna bindande kraft, underställas Konungens pröfning och fastställelse.

11 §.

1. Lön till kyrkoherde och komminister skall medelst prästerskapet i pastoratet anslagna aflöningstillgångar äfvensom församlingsafgifter, på sätt i 19 § sägs, af pastoratet gäldas och af vederbörande kyrkoråd kvartalsvis utbetalas.

2. Fri bostad skall beredas kyrkoherde och komminister genom upplåtelse till honom af prästgård, hvarom i ecklesiastik boställsordning sägs.

Finner Konungen på grund af särskilda omständigheter hinder möta mot dylik upplåtelse, åligger det pastoratet att till vederbörande tjänstinnehafvare, där icke bostad, hvarmed tjänstinnehafvaren åtnöjes, eljest af pastoratet beredes honom, gälda hyresersättning med belopp, som af Konungen med hänsyn till de i orten rådande förhållanden pröfvas skäligt.

3. Ersättning för skjuts för resor i tjänsteärenden skall, i den mån sådant pröfvas erforderligt, till vederbörande tjänstinnehafvare utgå ur kyrkofonden med belopp, som af Konungen, i enlighet med de i orten rådande förhållanden, vid löneregleringens fastställande bestämmes. Berörda ersättning må icke i något fall öfverstiga 250 kronor årligen.

4. Ved och bränntorf till husbehof äger vederbörande tjänstinnehafvare efter Konungens bestämmande, afgiftsfritt, men på egen bekostnad, bekomma å löneboställe, när tillgång därtill finnes.

12 §.

Hvarje tjänstgörande adjunkt skall såsom löneförmåner åtnjuta bostad, vivre, skjuts i tjänsteärenden, efter ty i 14 § stadgas, årligt adjunktsarfvode, ej understigande 1,000 kronor, samt kostnadsersättning för resa till tjänstgöringsort enligt de närmare föreskrifter, Konungen därom meddelar.

Yrkas af adjunkten eller af den, som har att tillhandahålla bostad och vivre, att i stället för dessa förmåner må lämnas godtgörelse i penningar, skall sådan godtgörelse till adjunkten utgifvas i enlighet med de af Konungen därom meddelade föreskrifter.

Tjänstgör extraordinarie präst vid två ordinarie befattningar, skall adjunktsarfvodet ökas med hälften af det såsom adjunktsarfvode i allmänhet utgående belopp.

13 §.

Då extraordinarie präst på grund af förordnande uppehåller kyrkoherde- eller komministersbefattning, skall den extraordinarie prästen, utöfver hvad han såsom adjunkt äger åtnjuta, tillika erhålla vikariearfvode med belopp, som beräknas i enlighet med de af Konungen därom meddelade föreskrifter.

Uppehåller den extraordinarie prästen två ordinarie tjänstebefattningar, tillkommer honom med afseende å hvardera befattningen den rätt till vikariearfvode, som nu stadgats.

14 §.

1. Bostad och vivre skola tillhandahållas adjunkt af den präst, till hvilkens biträde han är anställd eller hvilkens tjänst han uppehåller, eller, då tjänsten är ledig, af den som åtnjuter de med densamma förenade inkomster.

Lag samma vare i fråga om skjuts i tjänsteärenden; dock beträffande adjunkt, som är anställd såsom biträde hos annan präst, endast i afseende å tjänsteresor, som tjänstinnehafvaren åt honom anförtror.

2. Adjunktsarfvode för extraordinarie präst, hvilken är anställd såsom biträde åt allenast en ordinarie tjänstinnehafvare, skall godtgöras af kyrkofonden.

Det belopp, hvarmed adjunktsarfvodet skall förhöjas i det uti 12 § förutsatta fall, att extraordinarie präst tjänstgör vid två ordinarie befattningar, skall af dem, som uppbära de med samma befattningar förenade inkomster, gäldas med hälften af hvardera. Hvad sålunda stadgats skall under enahanda förutsättning tillämpas jämväl med afseende å bestridandet af kostnaderna för bostad och vivre åt den extraordinarie prästen.

3. Finner Konungen, vid fastställandet af löneregler ing, att bibehållande eller inrättande af komministerstjänst inom pastoratet icke erfordras, men att arbetet därstädes dock kräfver, att ordinarie tjänstinnehafvare erhåller stadigvarande biträde af adjunkt, skall ersättning för bostad och vivre äfvensom adjunktsarfvode åt sådan adjunkt af pastoratet med de i 11 § 1 mom. omförmälda aflöningsmedel gäldas i enahanda ordning, som om lön till kyrkoherde och komminister är stadgadt.

4. Vikariearfvode skall gäldas af den, som uppbär de med den ordinarie tjänsten förenade inkomster.

5. Kostnadsersättning till adjunkt för resa till tjänstgöringsort skall bestridas af kyrkofonden.

15 §.

Från kyrkofonden utgående adjunktsarfvoden skola kvartalsvis utbetalas till vederbörande adjunkter.

Andra arfvoden liksom ersättning för bostad och vivre, där dessa senare förmåner böra godtgöras med penningar, skola likaledes kvartalsvis utbetalas, dock att, om före utgången af sålunda angifven betalningstid förordnande upphör, samtidigt skall till adjunkten erläggas hvad honom tillkommer.

16 §.

Ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda, äger att af den, som uppbär med den senare beställningen förenade inkomster, åtnjuta godt-

görelse enligt de af Konungen meddelade föreskrifter angående beräkning af sådan godtgörelse.

17 §.

För en hvar af kontraktsprostarne fastställer Konungen arfvode, fördeladt i grundbelopp och fyllnadsbelopp.

Grundbeloppet skall utgöra 150 kronor.

Fyllnadsbeloppet skall utgå

med 15 kronor för hvarje pastorat, som kontraktet omfattar; samt

med 5 kronor för hvarje fullt 100-tal kvadratkilometer af kontraktets areal i land till och med 1,000, och därutöfver med 10 kronor för hvarje öfverskjutande fullt 500-tal kvadratkilometer, dock att fyllnadsbelopp icke utgår för mer än tillhopa 30,000 kvadratkilometer.

Prostarfvode gäldas från kyrkofonden.

18 §.

Präst, som är förordnad att i stället för kontraktsprost utöfva dennes prostämbete, äger att af den, hvilken eljest är till prostarfvodet berättigad, för den tid, förordnandet omfattar, uppbära hälften af det belopp, som för samma tid skall såsom prostarfvode utgå, eller hvad dem eljest åsämjer.

19 §.

Till bestridande af de för kyrkoherde och komminister fastställda löner jämte ersättning och arfvode åt adjunkt, hvarom i 14 § 3 mom. sägs, skola, i den mån sådant erfordras, i nedan nämnd ordning användas:

1:o) församlingsafgifter till belopp ej öfverstigande tre öre för hvarje helt eller påbörjadt tiotal kronor af hela inkomstbeloppet inom pastoratet; skolande inkomsten beräknas för jordbruksfastighet till sex kronor och för annan fastighet till fem kronor för hvarje fulla etthundra kronor af taxeringsvärdet jämlikt senast fastställda taxeringslängd samt i fråga om inkomst af kapital och arbete till det beskattningsbara belopp, för hvilket bevillning till staten skall jämlikt senast fastställda taxeringslängd erläggas;

2:o) arrende af de inom pastoratet belägna löneboställen, med undantag af sådana, hvilkas afkomst skall, enligt 7 §, tillgodokomma viss tjänstinnehafvare utöfver lönen eller, enligt bestämmelse i donationsbref angående bostället, tillfalla änka, eller ock, enligt 3 § i lagen om kyrkofond, ingå till nämnda fond;

3:o) afgälder af lägenheter, afsöndrade eller upplåtna från boställe, som afses i nästföregående moment, ränta å medel, som vid försäljning eller afstående för allmänt behof erhållits för sådant boställe eller del däraf, äfvensom öfriga till aflöning af prästerskapet i pastoratet afsedda medel, med undantag af sådana, hvilka skola, enligt 7 §, tillgodokomma viss tjänstinnehafvare utöfver lönen eller, enligt 2 och 3 §§ i lagen om kyrkofond, ingå till nämnda fond;

4:o) skogsförsäljningsmedel från de i 2 mom. afsedda boställen, årligen utgående ur kyrkofonden med högst det af Konungen beträffande hvarje boställes skog fastställda belopp, som för viss tidsperiod beräknats motsvara skogens behållna årliga afkastning;

5:o) församlingsafgifter, utöfver hvad i 1 mom. sägs, till erforderligt belopp.

20 §.

I gäldandet af de enligt 19 § 1 och 5 mom. utgående församlingsafgifter skola alla de, hvilka inom pastoratet erlägga kommunalutskylder, deltaga efter de för sådana utskylders utgörande i allmänhet stadgade grunder; och skola dessa afgifter inom hvarje till pastoratet hörande församling debiteras och uppbäras i samma ordning som afgifter till kyrka och skola.

Angående den lindring i skattskyldigheten till svenska kyrkans prästerskap, som tillkommer vissa främmande trosbekännare, är särskildt stadgadt.

21 §.

Har för bestridande af de för kyrkoherde och komminister fastställda löner jämte ersättning och arfvode åt adjunkt, hvarom i 14 § 3 mom. sägs, såsom församlingsafgifter utdebiterats sammanlagdt större belopp, än som motsvarar sex öre för hvarje helt eller påbörjadt tiotal kronor af pastoratets hela inkomstbelopp, beräknadt som i 19 § 1 mom. sägs, skall ersättning af kyrkofondens medel beredas pastoratet för det öfverskjutande beloppet, utom beträffande lönebelopp, som församling, enligt 9 eller 10 §, särskildt förbundit sig att utgöra.

22 §.

De i denna lag omförmälda aflöningsmedel för kyrkoherdar och komministrar äfvensom adjunkter, om hvilka i 14 § 3 mom. sägs, skola, i den

mån de ej omedelbart till tjänstinnehafvare utbetalas, särskildt för sig af vederbörande kyrkoråd förvaltas och göras räntebärande.

För medlens bibehållande till afsedt ändamål är pastoratet ansvarigt; och äger domkapitlet däröfver hålla hand.

23 §.

Erfordras å ena sidan för åstadkommande af tillfredsställande församlingsvård delning af pastorat eller inrättande af ny prästerlig tjänst och å andra sidan för beredande af full sysselsättning för tjänstinnehafvare sammanslagning af pastorat eller indragning annorledes af befintlig tjänst, meddelar Konungen, efter vederbörande myndigheters hörande och sedan yttranden från pastoratet samt dess prästerskap och, i händelse någon prästerlig befattning i pastoratet är ledig, från kontraktsprosten infordrats, beslut därom i sammanhang med fastställandet af lönereglering för pastoratet.

24 §.

Har Konungen under den tid, för hvilken lönereglering är fastställd, bifallit gjord framställning om sådan ändring i den kyrkliga organisationen, som i 23 § omförmäles, skall vid däraf föranledt bestämmande af lön för prästerlig tjänst och beredande af tillgångar därtill denna lag i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

25 §.

Föreskrifterna i 12, 13, 14 och 15 §§ skola för prästerskapet inom visst stift lända till efterrättelse, så snart på grund af denna lag fastställd lönereglering beträffande något till samma stift hörande pastorat vunnit tillämpning, därvid likväl iakttages, dels att ordinarie präst, hvars lön utgår enligt äldre lönereglering, skall ej mindre till kyrkofonden inbetala, hvad honom enligt gällande prästmötesbeslut åligger att för aflöning af extraordinarie präster utgifva utöfver förmånerna af bostad och vivre samt skjuts i tjänsteärenden, än äfven godtgöra hos honom anställd extraordinarie präst för resa till tjänstgöringsorten, dels ock att adjunkt hos eller vikarie för sådan tjänstinnehafvare skall ur kyrkofonden bekomma jämväl arfvode, hvarom i 12 § tredje stycket och 13 § sägs.

Bestämmelserna i 17 och 18 §§ skola tillämpas från och med den 1 maj 1914, redan utnämnd kontraktsprost förbehållet att under hans tjänstetid från kyrkofonden uppbära aflöning efter hittills gällande grunder.

26 §.

Aflöningsmedel, hvarom i 19 § 2 och 3 mom. sägs, skola af vederbörande kyrkoråd uppbäras från och med ecklesiastikåret näst efter det, med hvars utgång den på grund af förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löneregleringen beträffande pastoratet upphör att gälla, eller, om hinder därför möter, när det utan förnärmande af annans rätt kan ske.

27 §.

Hvad om domkapitel i denna lag är stadgadt gäller äfven om Stockholms stads konsistorium.

28 §.

De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning af bestämmelserna i denna lag kunna finnas erforderliga, meddelas af Konungen.

LAG

om emeritilöner för präster.

1 §.

Emeritilöner må, under de villkor och bestämmelser, som här nedan stadgas, från kyrkofonden utgå till ordinarie och extraordinarie präster, hvilka tjänstgöra i territoriell församling, dock icke till prästerskapet i Karlsborgs församling, ej heller till kyrkoherde i prebendepastorat.

2 §.

För ordinarie tjänstinnehafvare skall emeritilön motsvara åttio procent af hans lön, beräknad till det belopp, hvartill densamma bestämts vid löneregleringen, fastställd på grund af lagen om reglering af prästerskapets aflöning, eller, om sådan löneregleringen med afseende å tjänstinnehafvaren icke vunnit tillämpning, till det belopp, efter hvilket afgift till prästerskapets änke- och pupillkassa senast utgått. Ej må dylik emeritilön

understiga tretusen tvåhundra kronor för kyrkoherde och tvåtusen kronor för komminister, ej heller öfverstiga fyratusen femhundra kronor; och skall, där vid uträkning efter ofvan angifna grund emeritilönen ej uppgår till jämnt tiotal kronor, densamma höjas till närmast högre tiotal.

För extraordinarie präst skall emeritilön utgöra ettusen femhundra kronor.

3 §.

Med iakttagande däraf att kyrkofonden eljest åliggande utgifter skola i främsta rummet bestridas samt att icke något år mer än femhundratusen kronor må användas till emeritilöner, bestämmer Konungen, huru tillgängliga medel skola, med hänsyn till olika klasser af tjänstinnehafvare, uppdelas i lämpligt antal emeritilöner.

4 §.

Ordinarie präst vare pliktig att, mot åtnjutande af emeritilön, från tjänsten afgå:

när han fyllt sjuttiofem år; eller

när han fyllt sextiofem år samt under mer än tre af de senast förflutna fem åren varit i följd af obotlig sjukdom eller ålderdomssvaghet urståndsatt att själf fullgöra sina tjänsteåligganden och af sådan anledning åtnjutit tjänstledighet.

Extraordinarie präst må erhålla emeritilön, när han uppnått sextio års ålder.

5 §.

Konungen utser innehafvare af emeritilön.

För sådant ändamål har domkapitlet att hos Konungen anmäla, då stiftet tillhörande präst fyllt sjuttiofyra år eller eljest enligt bestämmelserna i 4 § finnes böra komma i åtnjutande af emeritilön; och skall dylik anmälan göras före slutet af december månad.

6 §.

Ordinarie präst, åt hvilken emeritilön tilldelats, skall från och med utgången af näst därpå följande ecklesiastikår frånträda sin tjänstebefattning och är omedelbart därefter berättigad att åtnjuta emeritilönen.

Extraordinarie präst äger åtnjuta emeritilön från och med början af ecklesiastikåret näst efter det, då dylik lön blifvit honom tilldelad.

Emeritilön skall kvartalsvis utbetalas och utgår intill slutet af den månad, hvarunder innehafvaren aflidit. Efterlämnar han änka eller barn, som, därest emeritilön icke tilldelats honom, varit berättigade till tjänst- eller nådår, äge änkan eller barnen uppbära emeritilönen intill utgången af den tid, under hvilken tjänst- eller nådårsförmån eljest skolat åtnjutas.

7 §.

Har den, som åtnjuter emeritilön, blifvit dömd prästämbetet förlustig, vare vid den tid, beslutet härom vunnit laga kraft, hans rätt till dylik lön förverkad.

8 §.

Ej må emeritilön i mät tagas eller med kvarstad beläggas.

9 §.

Konungen bestämmer, hvilket år emeritilöner skola första gången utdelas, och underrättar domkapitlen härom å sådan tid, att dessa kunna före slutet af december månad året näst förut till Konungen inkomma med anmälan, hvarom i 5 § förmäles.

10 §.

Redan utnämnd tjänstinnehafvare vare ej mot sitt bestridande skyldig att, mot åtnjutande af emeritilön, afgå från sin befattning.

11 §.

Hvad om domkapitel i denna lag är stadgadt gäller äfven om Stockholms stads konsistorium.

12 §.

De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning af bestämmelserna i denna lag kunna finnas erforderliga, meddelas af Konungen.

LAG

om kyrkofond.

Med upphäfvande af hvad i förut gifna författningar finnes stridande mot här nedan meddelade föreskrifter förordnas som följer:

1 §.

De prästerskapet i territoriella församlingar anslagna aflöningsmedel, om hvilka här nedan förmäles, skola, under benämning kyrkofonden, användas för kyrkliga ändamål, på sätt i denna lag bestämmes, och af statskontoret, utan sammanblandning med andra medel, förvaltas.

2 §.

Till kyrkofonden skola öfverföras prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika boställenas skogsfond.

I öfrigt skola, enligt Konungens bestämmande i hvarje särskildt fall, till kyrkofonden öfverlämnas dels till aflöning för prästerlig tjänst afsedda fonder och andra kapitaltillgångar, i den mån de ej äro att hänföra till lönemedel, som omförmälas i 7 § af lagen om reglering af prästerskapets aflöning eller enligt grunderna för bestämmelserna i 19 och 22 §§ af samma lag böra af vederbörande kyrkoråd förvaltas, och dels för såldt eller utbytt boställe erhållna ersättningsmedel, hvarom i 62 § af ecklesiastik boställsordning sägs.

3 §.

Ytterligare skola till kyrkofonden ingå:

1. hvad enligt lagen om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför årligen skall af statsverket gäldas såsom ersättning för tionde och andra afgifter af fast egendom, hvilka på grund af förut gifna författningar tillkommit prästerskapet;

2. årlig ersättning af statsverket ej mindre för de anslag i krono- och kyrkotionde samt oindelt spannmål äfvensom hemmansräntor, för hvilka godtgörelse af statsmedel lämnas prästerskapet det eklesiastikår, som till-

ändagår näst före den 1 maj 1914, än äfven för de statsanslag i penningar, som för samma ecklesiastikår af prästerskapet åtnjutas;

3. arrende af boställen, hvilkas afkomst vid 1913 års slut antingen ingår till prästerskapets löneregleringsfond eller är af Konungen anvisad till löneförbättring för prästerlig tjänstinnehafvare i annat pastorat än det, inom hvilket bostället är beläget;

4. medel, som inflyta för försåld skog från prästerskapet anslagna löneboställen, med undantag af sådana, hvilkas afkomst skall, enligt 7 § i lagen om reglering af prästerskapets aflöning, tillgodokomma viss tjänstinnehafvare utöfver lönen eller, enligt bestämmelse i donationsbref angående bostället, tillfalla änka;

5. öfverskott, som å de i 19 § 2 och 3 mom. i lagen om reglering af prästerskapets aflöning afsedda, årligen inflytande aflöningsmedel kan i ett pastorat uppkomma, sedan hvad däraf för året erfordras till gäldande af de för prästerskapet därstädes fastställda löner tagits i anspråk;

6. ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar.

4 §.

Den årliga ersättning för krono- och kyrkotionde samt oindelt spannmål äfvensom hemmansräntor, hvarom i 3 § 2 mom. förmäles, skall utgöras med belopp, motsvarande medeltalet af medelmarkegångsprisen för vederbörande persedlar under de femtio åren 1864—1913, med tillägg af forsellön.

5 §.

Öfverföring till kyrkofonden af de i 2 § och 3 § 2 mom. omförmälda tillgångar skall äga rum från och med den 1 januari 1914, hvarefter det åligger kyrkofonden att svara för samtliga de utgifter, som enligt allmän författning eller särskilda, i behörig ordning meddelade bestämmelser vid tiden för öfverföringen redan blifvit anvisade till utgående från dessa tillgångar.

Inleverering till kyrkofonden af den ersättning, som angifves i 3 § 1 mom., vidtager med afseende å hvarje pastorat från och med ecklesiastikåret näst efter det, med hvars utgång den på grund af förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löneregleringen för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla.

Hvad i öfrigt är afsedt såsom inkomst för kyrkofonden skall tillföras densamma, när sådant utan förnärmande af annans rätt kan ske.

6 §.

Af kyrkofonden skola utgöras:

1. ersättning för församlingsafgifter enligt stadgandet i 21 § af lagen om reglering af prästerskapets aflöning;

2. hvad af skogsförsäljningsmedel, enligt 19 § 4 mom. i sagda lag, skall utgå till prästerskapets aflöning;

3. kostnad för skogsindelning å löneboställen, med undantag af sådana, hvilkas afkomst skall, enligt 7 § i omförmälda lag, tillgodokomma viss tjänstinnehafvare utöfver lönen eller, enligt bestämmelse i donationsbref angående bostället, tillfalla änka;

4. ersättning för skogsstatens öfriga bestyr med skog å de i 3 mom. afsedda boställen med belopp, som Konungen enligt gällande grunder för beräkning af dylik ersättning årligen i afseende å näst föregående års verksamhet fastställer till gäldande;

5. annan än i 4 mom. afsedd kostnad för bevakning samt skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande å de i 3 mom. afsedda boställen, intill belopp, som Konungen efter domänstyrelsens förslag hvarje år för det följande bestämmer;

6. kostnad för åtgärd eller anstalt, som enligt Konungens särskildt meddelade tillstånd må utföras för tillgodogörande af virkesafkastning eller motverkande af uppkommen skada å skog till boställe, som afses i 3 mom.;

7. ålderstillägg, arfvoden och kostnadsersättningar, som jämlikt lagen om reglering af prästerskapets aflöning skola af kyrkofonden gäldas, så ock emeritilöner, hvilka i enlighet med lagen om sådana löner blifvit präster tilldelade;

8. i den mån fondens tillgångar det medgifva, anslag, som Konungen till främjande af den kyrkliga organisationens utveckling må finna skäligt bevilja extraordinarie präst för särskild prästerlig tjänstgöring.

7 §.

Där från boställe skogsförsäljningsmedel skola ingå till kyrkofonden, må Konungen på ansökning af boställshafvare eller arrendator, som utgör jämväl å boställets skogsmark belöpande utskylder och besvär, bevilja honom skäligt bidrag från kyrkofonden till fullgörande af denna skattskyldighet.

8 §.

1. Så snart inom visst stift löneregler ing, fastställd enligt lagen om reglering af prästerskapets aflöning, vunnit tillämpning beträffande något

till samma stift hörande pastorat, skall inom stiftet anställd ordinarie präst, hvars lön utgår enligt äldre lönereglering, till kyrkofonden inbetala hvad honom åligger att för aflöning af extraordinarie präster utgifva utöfver förmånerna af bostad och vivre samt skjuts i tjänsteärenden.

2. Redan utnämnd kontraktsprost, hvilken icke åtnöjes med arfvode, som i enlighet med omförmälda lag varder för hans prostämbete fastställdt, är berättigad att från kyrkofonden uppbära aflöning efter hittills gällande grunder.

9 §.

Jämväl efter det prästerskapets lönereglerings fond, de ecklesiastika boställenas skogsfond och andra liknande fonder öfverförts till kyrkofonden, må Konungen, intill dess på grund af lagen om reglering af prästerskapets aflöning fastställd lönereglering vunnit tillämpning inom vederbörande pastorat, till förhöjande af aflöningen för prästerskapet i pastoratet eller till utveckling af den kyrkliga organisationen därstädes, bevilja nödigt anslag från kyrkofonden.

10 §.

De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning af bestämmelserna i denna lag kunna finnas erforderliga, meddelas af Konungen.

Grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar.

1. Skogs- och hagmark å samtliga åt prästerskapet i territoriella församlingar anslagna löneboställen skola ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

2. Skog å löneboställe skall i första rummet användas till boställets husbehof.

Därutöfver må från boställets skog erhållas dels af vederbörande tjänstinnehafvare ved till husbehof, på sätt i 11 § 4 mom. i lagen om reglering af prästerskapets aflöning sägs, dels ock, i ordningen därefter, virke af pastoratet till uppförande och underhåll af laga hus och hägnader å prästgård samt, om tillgång jämväl därtill finnes, af församling till kyrkobyggnad.

3. Hvad af boställes skogsafkastning icke erfordras för de i nästföregående mom. angifna behof skall försäljas.

Medel, som influtit vid försäljningen, skola ingå till kyrkofonden, hvarifrån, enligt hvad särskildt är stadgadt, erforderliga belopp af skogsförsäljningsmedel till prästerskapets aflöning gäldas.

4. För skogsindelning å löneboställe skall kostnaden, därtill förskott såsom hittills lämnas af allmänna medel, gäldas af kyrkofonden.

Kostnaderna ej mindre för bevakning samt skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötselns främjande å löneboställe än äfven för åtgärd eller anstalt, som afser tillgodogörande af virkesafkastning eller motverkande af uppkommen skada å löneboställes skog, så ock ersättning för skogsstatens bestyr med dylik skog skola likaledes gäldas af kyrkofonden, på sätt därom är särskildt stadgadt.

5. Följande undantagsbestämmelser äro att iakttaga:

Hvad i 2 mom. andra stycket och 3 mom. andra stycket stadgas äger ej tillämpning å löneboställe, hvars afkomst skall, enligt 7 § i lagen om reglering af prästerskapets aflöning, tillgodokomma viss tjänstinnehafvare utöfver lönen eller, enligt bestämmelse i donationsbref angående bostället, tillfalla änka.

När löneboställe, hvarom nu är sagdt, icke lämnar så stort virkesöfverskott, att däraf kunna bestridas kostnader, som omförmälas i 4 mom., samt nödiga medel icke genom vederbörandes försorg tillhandahållas, har skogsstaten icke att taga någon befattning med de arbeten, åtgärder eller anstalter, som i afseende å dylikt boställes skog må finnas erforderliga. Icke heller må kostnaderna för dem gäldas af kyrkofonden.

Stockholm den 1 juni 1910.

Med undersåtlig vördnad.